

Отримано: 10 березня 2018 р.

Прорецензовано: 15 березня 2018 р.

Прийнято до друку: 19 березня 2018 р.

e-mail: yuliahliudzyk@gmail.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2018-1(69)/1-111-113

Глюдзик Ю. В. Поетонастичний простір фентезійної повісті «The Magician's Nephew» К.С. Льюїса. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 1(69), ч. 1, березень. С. 111–113.

УДК: 811.111'373.2

Глюдзик Юлія Вікторівна,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород

ПОЕТОНОМАСТИЧНИЙ ПРОСТІР ФЕНТЕЗІЙНОЇ ПОВІСТІ «THE MAGICIAN'S NEPHEW» К.С. ЛЬЮІСА

У статті розглянуто поетонастичний простір фентезійної повісті «The Magician's Nephew» К.С. Льюїса. Представлено їхні морфологічні риси, джерела запозичень та типи творення. Проаналізовано змістове наповнення та стилістичні особливості вживання цих власних назв. Визначено місце поетонімів у формуванні ідіолекту автора.

Ключові слова: поетонім, поетонімосфера, поетична ономастика, ідіолект, етимологія.

Глюдзык Юлия Викторовна,
Ужгородский национальный университет, г. Ужгород

ПОЭТОНОМАСТИЧЕСКОЕ ПРОСТРАНСТВО ФЭНТЕЗИЙНОЙ ПОВЕСТИ «THE MAGICIAN'S NEPHEW» К. С. ЛЬЮИСА.

В статье рассмотрены поетонастичническое пространство фэнтезийной повести «The Magician's Nephew» К.С. Льюиса. Представлены их морфологические черты, источники заимствований и типы словообразования. Проанализированы смысловое наполнение и стилистические особенности употребления этих имен. Определено место поетонимов в формировании идиолекта автора.

Ключевые слова: поетоним, поетонимосфера, поэтическая ономастика, идиолект, этимология.

Yulia Hliudzyk,
Uzhgorod National University, Uzhgorod

POETONOMASTIC SPACE OF THE FANTASY NOVEL «THE MAGICIAN'S NEPHEW» BY C.S. LEWIS

The article deals with the poetonomastics pace of the fantasy novel «The Magician's Nephew» by C.S. Lewis. A number of scientific works have been devoted to the consideration of the propernames in the literary work context, analysis of the imature and cultural aspect. Despite the active interest of the researchers to the study of peculiarities of the poetonoms functioning in a literary text, there remains a need for a detailed study of individual semantic classes. This will help to describe the features more profound lyandenable to make the analysis of poetonoms pace of individual authors. These factors determinet hetopicality of the given article. The aim of the investigationis to consider expressive features, functional characteristics and cultural basis of this class.

Their orphological features, origin and types of formation of the poetonoms have been viewed. Their content and stylistic features have been analyzed. The role of the poetonoms in the author's idiolect has been defined.

Key words: poetonym, poetonym sphere, literary onomastics, idiolect, etymology.

Вивчення мовних особливостей власних назв, їхнього функціонування на рівні художніх творів та організація поетонастичного простору цих творів дедалі активніше стає предметом наукового опрацювання у сучасній лінгвістиці. Доробки поетичної ономастики спрямовані на дослідження вмотивованості вибору автором поетонімних утворень для введення у художній твір та аналіз їхньої природи (Л.О. Белей [1], О.Р. Сколоздр [5], В.Р. Маурер [6]), визначення значущості власних назв у творі шляхом вивчення особливостей їхнього функціонування (Е.В. Боева [2], С.Н. Бук [3], Л.В. Литвин [4]). Розгляд поетонастичної системи художнього твору передбачає дослідження семантичних класів поетонімів, їхнього змістового наповнення та структурних рис, а також особливостей їхнього предствлення у творі, що і визначає **актуальність** нашого дослідження. **Мета** дослідження полягає в з'ясуванні основних рис поетонімії твору у ході аналізу цих мовних одиниць. Зазначена мета передбачає вирішення таких **завдань**: 1) систематизувати поетоніми за змістовим на повненням та кількісними ознаками; 2) подати етимологічну та словотвірну характеристику поетонімії твору; 3) дослідити мовну специфіку поетонімів. Фентезійна повість «The Magician's Nephew» з циклу «The Chronicles of Narnia» К. С. Льюїса слугує ілюстративним **матеріалом**, а **об'єктом** аналізу обрано її поетонімний простір.

Поетонімний простір художнього твору є результатом цілеспрямованого вибору автора, повторне вживання поетонімів на сторінках твору та наділення їх особливим змістом робить їх семантично увиразненими, підкреслює їхню стилістичну маркованість та зосереджує на них увагу читачів. Власні назви утверджують художню реальність, увиразнюють стиль предствлення нарративу, стають одним із найвагоміших елементів авторського стилю.

Яскравим прикладом ретельно опрацьованого поетонастичного забезпечення є й поетонімний простір фентезійного твору «The Magician's Nephew» К. С. Льюїса. Система власних назв досліджуваної повісті вражає поетичністю та розмаїттям, містить приклади авторського новаторства та вражає кількістю номінацій. Автор майстерно вплітає поетоніми в сюжетну канву творів, а іменовані ними художні образи увиразнюють їхній художній потенціал. Елементи семантики поетонімів твору додатково характеризують персонажів у ході розгортання сюжету. Поетонімний фонд повісті є напрочуд різноплановий, що дозволяє передати лінгвокультурні риси англomовного етносу. Поетонімна система твору проаналізована

із широкою аудиторією читачів різного віку та вподобань, вражає культурним наповненням та слугує яскравим виразником онімного стилю автора.

Система поетонімів представлена найширше антропонімічними, міфологічними та топонімічними іменуваннями. Високу частотність вживання іменувань головних персонажів та найбільших географічних об'єктів можна пояснити віковими та психологічними особливостями сприйняття дітей, що виступає основною масою читачів, на яку розрахована повість. Усі ці власні назви дають змогу належно оцінити авторське бачення персонажів та тексту, його дійсності, культурно-мовну картину світу та ідейно-смісловий рівень твору.

Великий відсоток поетонімного простору повісті складають власні назви реальної поетонімії (*Uncle Andrew, Polly*). Сюди належать як англійські власні назви, так і запозичені з інших мов іменування. Типовими рисами таких власних назв є апокопа та використання автором повної і демінутивної форм реальних власних назв (*Polly-Pol*). У всіх власних назвах письменник використовує притаманні поетонімам кореневі морфеми, що характерно, не наділяє їх жодними афіксальними засобами і залишає їх у первинній реально вживаній формі. Щодо граматичних особливостей власних назв цієї групи, то їхньою провідною рисою є частотне використання у функції синтаксичного явища звертання та усталене вживання у називному відмінку, що передає приналежність цих власних назв до іменників. Клас антропопоетонімів представлений звичними в англійській мові іменами, у формі кількох структурних моделей (ім'я (*Digory*), ім'я+прізвище (*Polly Plummer*), ідентифікучий елемент+прізвище/ім'я (*Mr. Ketterley*)).

Усталені для англійських читачів моделі ім'я, ім'я+прізвище використовуються автором задля іменування персонажів реального світу з додатковою експресивною культуромісткою інформацією, як правило, у другому компоненті. Однак, це не значить, що власне імена людей позбавлені культурних відомостей. Для прикладу, однокомпонентний антропопоетонім *Digory* вказує на маленького хлопчика, якого манять пригоди та переповнює цікавість до всього таємничого, що завжди "докопується" до істини (від англійського *to dig* [8]): "*I suppose we ought to have a look at it then,*" said *Digory*" [7, с. 13], "*Shall we go and try it now?*" said *Digory*" [там само, с. 14]. Така традиційна для художніх творів модель використовуються для іменування персонажів реального світу, що протиставляються нарнійським мешканцям, які у повістві наділені власне новоутвореними поетонімічними іменуваннями. Саме ця власна назва характеризується немаркованою присвійною формою *Digory thoughts* [там само, 17], що, можливо, є результатом фонетичного явища регресивної асиміляції, яка не знаходить свого належного відображення у родовому відмінку цієї власної назви. Контекстуальним варіантом поетоніма *Digory* виступає двокомпонентний поетонім *Digory Kirke*. Можна припустити, що прототипом для такої номінації та цього образу слугує викладач К. С. Льюїса У. Керкпатрік, оскільки існують відомості, що така особа справді існувала, письменник слухав його курс лекцій, будучи студентом [148, с. 196], та й форма прізвища *kirke* не є характерною для англійських іменувань.

Разом із повними формами власних назв цього типу, автор активно використовує і їхні усечені варіанти – апокопи, приклади яких є синтаксично вираженими у формі звертання ("*I'm sure you wouldn't like our world at all,*" said *Digory*. "*It's not her sort of place, is it Pol? It's very dull, not worth seeing, really*" [7, с. 43]). Вони запозичені автором з реальної антопонімії, є пестливою усеченою альтернативою їхніх повних імен та слугують яскравим маркером поетонімії жанру фентезі.

К.С. Льюїс активно звертається і до використання іменувань різноманітних міфічних істот та богів, що у його баченні виступають повноправними власними назвами. Власні назви такого типу автором не видозмінюються, мають просту структуру, характерні риси у функціонуванні не спостерігаються, а їхнє призначення має культурний характер.

Особливостями представлення назв топопоетонімів реального світу у авторській інтерпретації є наближеність до мовного функціонування реальної топонімії сучасної англійської (*Baker Street, Lewis ham Road* та ін.). Вона проявляється у нормативному вживанні артиклів із власними назвами на позначення географічних об'єктів у сучасній англійській мові та, у більшості випадків, прозорою етимологією для англійських читачів: "*But he always liked to get visitors alone in the billiard-room and tell them stories about a mysterious lady, a foreign royalty, with whom he had driven about London*" [7, с.106], "*Mother had been revived, though it did bear apples more beautiful than any others in England, and they were extremely good for you, though not fully magical*" [там само]. Характерними способами словотвору цих власних назв є складання основ, метонімічна пропріалізація та форма імен-словосполучень. Що особливо, письменник ніяк їх не видозмінює і кожен із цих реальних топопоетонімів у тій самій формі фігурує в англійських бібліографічних джерелах.

Ряд власних назв поетонімосфери повісті вимагають особливої обізнаності читачів у власних назвах та їхньої культурно-мовної компетентності. Однак, належне та влучне контекстуальне оформлення забезпечує сприйняття його змісту та вказує на культурну компетентність читачів. Прикладом такого іменування може слугувати поетонім *Jadis*, що при першому знайомстві з персонажем і його іменем надає нам обширних відомостей про його етимологію або ж конотативне значення, однак це компенсується його контекстуальним вживанням у ході розгортання сюжету: "*Then Jadis spoke, not very loud, but there was something in her voice that made the whole room quiver*" [7, с. 46], "*He began muttering something about "regrettable violence must really protest", but at a single glance from Jadis he became speechless*" [там само, с. 52], "*Now that you saw her in the wood, Queen Jadis looked different. She was much paler than she had been; so pale that hardly any of her beauty was left. And she was stooped and seemed to be finding it hard to breathe, as if the air of that place stifled her. Neither of the children felt in the least afraid of her now*" [там само, с. 44].

Поетонім *Aslan*, з варіативними поетонімічними субститутами є словесним символом не тільки повісті, але й всього фентезійного циклу "The Chronicles of Narnia" К. С. Льюїса. У творі простежується своєрідне нанизання синонімічних новоутворених автором варіантів. Автор робить це з метою підсилити цими секундарними поетонімічними інваріантами контекстуальну значущість персонажа, належним чином його охарактеризувати та розкрити прихований культурний аспект. Щоразу з підбором нового культурно багатого інваріанту імені, кожен з яких виконує алюзивну функцію, розвивається і його словесний образ. Вважається, що *Aslan* є вигаданим персонажем, проте існує ряд свідчень, що його прототипом виступає Ісус Христос. У одному зі своїх листів до читачів автор зізнається, що використовує паралель *Aslan-the Lion-the Lion of Judah* [138, с. 29]. Підтвердження авторським алюзіям знаходимо і на сторінках твору: "*Hail, Aslan. We hear and obey. We are awake. We love. We think. We speak. We know*" [7, с. 71], "*Creatures, I give you yourselves,*" said the strong, happy voice of *Aslan*. "*I give to you forever this land of Narnia. I give you the woods, the fruits, the rivers. I give you the stars and I give you myself. The Dumb*

Beasts whom I have not chosen are yours also. Treat them gently and cherish them but do not go back to their ways lest you cease to be Talking Beasts. For out of them you were taken and into them you can return. Do not so” [7, с. 71]. У досліджуваній повісті Aslan є творцем нового світу Нарнія, царем звірів, царем над всім живим, саме він вперше згадує про магичне яблуко, яке може змінити хід історії людства. Ці християнські паралелі, відображені в авторських поетонімах, мають неабияке значення для вивчення конотативного потенціалу власної назви Aslan. Розгляд таких ономастичних алюзій, закладених у варіантах імен цього культурно багатого словесного образу проливає світло на стрижневі риси авторського ідіолекту.

Можна підсумувати, що поетонімна система фентезійної повісті “The Magician’s Nephew” К. С. Льюїса відіграє вагомую роль на образотворчому рівні тексту, має широку гамму особливостей представлення у творі та є важливим елементом при аналізі ідіолекту письменника.

Література:

1. Белей Л.О. Нова українська літературно-художня антропонімія: проблеми теорії та історії. Ужгород, 2002. 176 с.
2. Босва Е.В. Онімичний простір у художньому світовідтворенні Григорія Сковороди. Записки з ономастики = Opera in onomastica. Одеса: Астропринт, 2008. Вип. 11. С. 72–81.
3. Бук С.Н. Онімний простір роману Івана Франка “Перехресні стежки”. Логос ономастики. Донецьк: Юго-Восток, Лтд, 2012. № 4. С. 68-76.
4. Литвин Л.В. Ономастична система художньої прози (на матеріалі французьких романів ХХІ – ХХ століть): автореф. дис. ... канд. філолог. наук: спец. 10.02.05 “Романські мови”. Київ, 2006. 17 с.
5. Сколоздра О.Р. Онімна та апелювативна номінація осіб у малій прозі Івана Франка: автореф. дис. ... канд. філолог. наук: [спец.] 10.02.01 “Українська мова”. Львів, 2009. 18 с.
6. Lewis C. S. Letters to Children / [Edited by Lyle W. Dorsett and Marjorie Lamp Mead ; foreword by Douglas H. Gresham]. – NY : Simon & Schuster, 1995. – 120 p. – ISBN 0684823721.
7. Maurer W.R. Trends in Literary Scholarship German Onomastics: An Overview. The German Quarterly. 1983. Vol. 56. No. 1. P. 89-105.
8. Lewis C.S. The Magician’s Nephew. The Chronicles of Narnia. London: Harper Collins Publishers, 2010. P. 7–106.
8. Online Etymology Dictionary. URL: <http://www.etymonline.com>.